

Geneza operei Baltagul scrisa de Mihail Sadoveanu-a treia parte

Examinand si itinerarul final, recunoastem si aici simbolul labirintului. Labirintul, cu drumurile sale serpuite, reprezinta Regatul Mortii, linia serpuitoare aminteste curgerea continua a vietii spre moarte si a mortii spre viata. Vitoria porneste in cautarea sotului, din interior, din intuneric, pentru a ajunge in exterior, unde se afla lumina: "Fiinta ei incepe sa se concentreze asupra acestei umbre, de unde trebuia sa iasa lumina".

In mod interesant, numele labirintului vine si de la grecescul labrys, secure cu doua taisuri, deci baltag. Labirintul este casa securii duble. Armele cu doua taisuri sugereaza dualitatea, fiind un simbol al vietii si al mortii. Drumul eroilor acestui epos pastoresc, Vitoria si Gheorghita, se desfasoara de la rasaritul la apusul soarelui. Privirea lor este mereu atintita asupra imaginii solare. Traseul lor reprezinta simbolic drumul soarelui, el are o functie sacrata, este un itinerar cosmic, "desenul labirintic se afla intr-o evidenta relatie solara" (Paolo Santarcangeli). Adaugam observatia ca "labirintul este simbolul directiei pierdute, adesea cu un monstru in centrul sau" (Northrop Frye).

Daca interpretam arhetipal si simbolizam, Calistrat Bogza, poreclit Iepure, are acest rol al monstrului, chiar daca detaliul fizic nu ne trimite cu gandul la minotaur. In mitologia romaneasca iepurele este vestitor al nenorocirii, al mortii.

Ajuns la Suha, Vitoria iese din intuneric, stie adevarul cu certitudine. Asasinii sunt Calistrat Bogza si Ilie Cutui. Dar adevarul trebuie demonstrat. Este ajutata de Iorgu Vasiliu, carciumarul din Sabasa, si de cucoana Maria, sotia sa. In satul Sabasa il gaseste in curtea unui gospodar pe Lupu, cainele lui Lipan, care o calauzeste in rapa unde descopera oasele risipite si hainele lui Nechifor. In zilele urmatoare, femeia isi indeplineste datoria, face tot ce datina ii cere fata de cel mort. Inainte de final, mobilul miscarii labirintice este expus rezumativ: "Avea de cautat, de gasit si de randuit. Echilibrul existential trebuie restabilit, cel disparut trebuie repus in drepturile sale, prin incadrarea in ordinea cosmica: "ii fac toate slujbele randuite, ca sa i se linisteasca sufletul".

Prin inmormantare, Nechifor Lipan se reintoarce in locul ce i se cuvine in acest univers arhaic. Ritualul inmormantarii este vechi si apartine fondului autohton. El are functie integratoare. Carul funebru este impodobit cu cetina, bradul fiind arborele vietii vesnice. Pe langa preoti, apar bocitoare si barbati cu buciume, o batrana are la indemana "sulurile de panza pentru datina podurilor". Un element de ritual este si "gaina neagra care se da peste groapa".